

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในแนวคิดการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นั้น ได้เน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ประกอบกับนโยบายรัฐบาลในเรื่องการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้งของงานพัฒนา เพื่อร่วมค้นหาศักยภาพของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการร่วมกัน โดยใช้แผนชุมชนเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อกำหนดอนาคตของชุมชน จนส่งผลให้เกิดแผนพัฒนาตั้งแต่ระดับชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการแผนชุมชนร่วมกับแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล (คณะประสานงานเครือข่ายแผนแม่บท ชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค ,2547)

การทำแผนชุมชนนั้นเป็นการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติให้เป็นจริง โดยสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ส.ศ.ช.) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแปลงกรอบยุทธศาสตร์การปรับปรุงระบบการบริหารภาครัฐให้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดทำเป็นโครงการบูรณาการแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน อันเป็นการบูรณาการร่วมกันของภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายองค์กรชุมชนสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการแผนชุมชนในทุกตำบลทั่วประเทศ 7,405 ตำบล ให้เสร็จสิ้นภายในปี 2548 (คณะประสานงานและเตรียมวิทยากรกระบวนการโครงการบูรณาการแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน, 2546)

แผนชุมชนจึงมีสภาพเป็นแผนการดำเนินชีวิตของชุมชน เป็นเครื่องมือและเป็นกระบวนการเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง โดยชุมชนเป็นคนลงมือทำทุกขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ตั้งแต่เตรียมความคิด เตรียมชุมชน เตรียมงาน สืบหาข้อมูล เอาข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการอันนำมาซึ่งโครงการ กิจกรรม ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถกำหนดอนาคตของชุมชนได้เอง โดยยึดหลักการพึ่งตนเองลดการพึ่งพิงจาก

ภายนอก อันเป็นเป้าหมายของการจัดทำแผนชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและคณะ
ประสานงานเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง , 2546)

ประเวศ วะสี (2547) กล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของแผนชุมชนที่ดีไว้ว่าแผนชุมชน
ที่ดีจะต้องเป็นแผนที่นำสู่การปฏิบัติจริงและเกิดผลจริงคือชุมชนหลุดพ้นจากวิธีการพึ่งพามา
พึ่งตนเอง ชุมชนหลุดพ้นจากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบรับมาเป็นแบบรุก ด้วยการสืบค้นสำรวจวิจัย
ชุมชน วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจทางเลือก เป็นกระบวนการวิจัยซึ่งผลจากการวิจัยก็นำมาทำ
แผนชุมชน มีการบูรณาการด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมมารวมเข้า
ไว้ด้วยกันเพื่อเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการ
จัดทำแผนชุมชนซึ่งต้องเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสร้างความเข้าใจในกระบวนการแผน
ชุมชน

นอกจากนี้ กิตติศักดิ์ สินธุวณิช (2546) ยังได้กล่าวถึงกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่มี
ฐานข้อมูลมาจากทุนทางสังคมและศักยภาพของชุมชน ด้านคน ภูมิปัญญาที่มีอยู่ สถานที่ที่ผู้คน
นับถือ องค์กรที่เข้มแข็ง ผลิตภัณฑ์ที่ทำสำเร็จ ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เรื่องของระบบพืชและ
วัสดุท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดจะถูกรวบรวมเป็นจุดแข็งของชุมชน เป็นทุนทางสังคมที่เชื่อมต่อกับกระบวนการ
จัดทำแผนชุมชน โดยชุมชนต้องกล้าลงมือทำไม่ต้องรอรัฐช่วย ถ้าช่วยก็เพียงสนับสนุนต่อยอดหรือ
สมทบเพื่อเติมเต็ม ทั้งนี้ต้องทำให้เกิดการบูรณาการด้านคนงาน ทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้แผน
ชุมชนเป็นแผนพัฒนาที่ถูกต้องตรงตามความต้องการของชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธี
งบประมาณที่ชุมชนเสนอจากการเรียนรู้ของชุมชนเอง จากจุดแข็งที่มองเห็นร่วมกันนำสู่โอกาส
กำหนดตัวเองด้วยการทำแผนร่วมกัน สร้างองค์กรทำงานร่วมกัน

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนมีความสำคัญเพราะเป็นการเตรียมความพร้อมให้
ประชาชน เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน รวมพลังความผูกพัน
ความเอื้ออาทร ความรักที่ประชาชนมีต่อกันในชุมชนหมู่บ้านและตำบล สร้างจิตสำนึกการยอมรับ
กติกาในสังคม รวมทั้งเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลชุมชนที่ครอบคลุมทุกด้านจากชุมชนเองซึ่งจะ
ทำให้สมาชิกมีความตื่นตัว กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำด้วยความมั่นใจในการจัดการชุมชนด้วย
ชุมชนเอง โดยไม่ต้องหวังรอความช่วยเหลือจากคนอื่นภายนอกชุมชน

สภาพกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในแต่ละพื้นที่นั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน
ในการดำเนินการจัดทำแผนชุมชน มีกลไกการบริหาร กลไกสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนแตกต่าง
กัน กระบวนการทำแผนชุมชนซึ่งเป็นพลังที่มีอยู่ในชุมชนเป็นฐานการพัฒนาของชุมชน ฐานด้าน
ทุนทางสังคม ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่แตกต่าง

กัน (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ,2546) นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ปัญหาของแต่ละชุมชน ดังนั้นกระบวนการจัดทำแผนชุมชนจึงมีความแตกต่างกันทั้งในด้านปัญหาของชุมชน ทำให้วัตถุประสงค์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งเทคนิควิธีการและขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2546)

อย่างไรก็ตามสภาพการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ผ่านมายังมีปัญหาในการดำเนินการเกิดขึ้นเช่น ประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนชุมชน ขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ขาดข้อมูลในชุมชนอย่างแท้จริงที่จะนำมาจัดระเบียบ วิเคราะห์ เพื่อกำหนดแผนชุมชนและนำแผนชุมชนไปปฏิบัติจริง รวมทั้งขาดการประเมินผลแผนชุมชน ทั้งนี้เพราะประชาชนมุ่งให้ความสำคัญกับกำหนดแผนชุมชนที่เป็นตัวแผนมากกว่าการนำแผนชุมชนสู่การปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพราะประชาชนยังยึดติดอยู่กับนโยบายของรัฐเพื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐ ประชาชนยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนมีการทำงานซ้ำซ้อน เพราะมีความคิดเห็นขัดแย้งขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ไม่รู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละฝ่ายชัดเจน ขาดการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนชุมชน และยังไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลการจัดทำแผนชุมชนให้ประชาชนทราบ ประกอบกับแกนนำ ผู้นำยังไม่มีการสร้างความสำเร็จให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน และที่สำคัญหน่วยงานในระดับพื้นที่ชุมชนเองโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้การสนับสนุน ไม่เข้าร่วมกระบวนการจัดทำแผนชุมชน (คู่มือวิทยากรกระบวนการจัดทำแผนชุมชน,2546)

กระบวนการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการทำงานจากหลายภาคส่วนร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการชุมชน โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในท้องถิ่นจึงต้องเข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะทำให้เข้าใจสภาพและปัญหาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้แผนชุมชนที่จัดทำนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อการพัฒนาตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โกวิทย์ พวงงาม,2546)

จังหวัดพิษณุโลกมีอำเภอบูรณาการแผนชุมชน 1 อำเภอ คืออำเภอนิมนะปรางซึ่งเป็นอำเภอบูรณาการ 1 ใน 7 อำเภอ ของทั้งประเทศและมีงานวิจัยรองรับ (มิติเวทีการประชุมเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนระดับภูมิภาค, 2547) ทั้งนี้เพราะจังหวัดพิษณุโลกมีแผนยุทธศาสตร์จังหวัดสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชน และคณะทำงานแผนชุมชนได้เข้าไปอยู่ในกลไกการทำงาน

ของผู้ว่า CEO จึงมีผลให้นโยบายของจังหวัดใช้กระบวนการจัดทำแผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดประสานจากข้างล่างขึ้นบนโดยใช้แผนชุมชนในระดับหมู่บ้านบูรณาการสู่แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาระดับอำเภอ และแผนพัฒนาในระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการระดับจังหวัดจะเป็นผู้ประเมินชุมชนว่ามีการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนหรือไม่ มีระดับไหน (สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก, 2547)

จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดพิษณุโลกมีตำบลต้นแบบในการดำเนินการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งเป็นตำบลที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตัวเอง และพร้อมที่จะเป็นแหล่งศึกษาดูงานกระบวนการจัดทำแผนชุมชนจำนวน 12 ตำบล ตำบลนำร่องในการดำเนินการจัดทำแผนชุมชน 31 ตำบล ที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนชุมชน การดำเนินการดังกล่าวจังหวัดพิษณุโลกคาดว่าจะดำเนินการตามขั้นตอนเสร็จภายในเดือนพฤษภาคม 2547 และพร้อมจะให้ชุมชนได้พัฒนาต่อเองเอง มีตำบลที่สามารถการพัฒนาโดยไม่ต้องคอยงบประมาณจากภายนอกจำนวน 24 ตำบล มีตำบลที่มีเวทีเรียนรู้ต่อเนื่องจำนวน 23 ตำบลและมีตำบลที่มีการเชื่อมเครือข่ายกิจกรรมภายในตำบลจำนวน 26 ตำบล (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2546) แต่จากข้อมูลเครือข่ายแผนชุมชนภาคเหนือโดยคณะทำงานของภาคประชาชนได้สรุปว่า จังหวัดพิษณุโลกมีตำบลต้นแบบ 1 ตำบล ตำบลนำร่อง 4 ตำบล และพยายามขยายตำบลนำร่องอีก 20 ตำบลในปี 2547 ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของจำนวนตำบลที่มีการจัดทำแผนชุมชนระหว่างข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อทราบถึงสภาพการดำเนินการกระบวนการจัดทำแผนชุมชนและปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก โดยนำข้อค้นพบจากสภาพและปัญหาการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ได้จากงานวิจัยมาเป็นข้อเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพกระบวนการจัดทำแผนชุมชนแห่งอื่น ๆ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่มีประสิทธิภาพสามารถแก้ปัญหาให้ชุมชนในท้องถิ่นมีความสุขและส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน

จากความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีปัญหากการวิจัยครั้งนี้ว่า สภาพกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลกเป็นอย่างไร และมีปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลกอย่างไรบ้าง

จุดมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 ตำบล (4 ตำบลต้นแบบ 1 ตำบล นวัตกรรม) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 31 ตำบล ที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนชุมชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก
2. ได้ทราบปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดพิษณุโลก
3. ผลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดพิษณุโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาระบบการจัดทำแผนชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพิษณุโลก โดยผู้ศึกษาทำการศึกษาเฉพาะเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาสภาพการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนโดยการศึกษาเอกสารแผนชุมชนและการสัมภาษณ์แกนนำจัดทำแผนชุมชนของ 5 ตำบล (4 ตำบลต้นแบบ 1 ตำบลนวัตกรรม) และใช้

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการนำเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาสร้างแบบสอบถามเพื่อถามผู้นำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 31 ตำบล ที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนเสร็จสิ้นในปี 2547 ของจังหวัดพิษณุโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการจัดทำแผนชุมชน สามารถแยกศึกษากระบวนการดำเนินงานได้เป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพ / วิเคราะห์ สํารวจข้อมูลชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นระบบ นำมาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง การประเมินศักยภาพชุมชนในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำ ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ทรัพยากรในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม กฎระเบียบของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้านในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของชุมชน

1.2 กำหนดแผนชุมชนจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพและปัญหาของชุมชน เพื่อนำมากำหนดแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ด้วยการให้ทรัพยากรในชุมชน ใช้ทุนทางสังคมอันเป็นศักยภาพของชุมชนมาร่วมกำหนดแผนชุมชน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติร่วมกันได้อย่างมั่นใจ

1.3 นำแผนชุมชนไปปฏิบัติ โดยผู้นำสร้างความเข้าใจร่วมกันของชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมนำแผนไปปฏิบัติทำให้แนวคิดเป็นรูปธรรมขึ้น เกิดโครงการและกิจกรรมโดยสมาชิกในชุมชนดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบ

1.4 การประเมินแผนชุมชน ประชาชนได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของกระบวนการจัดทำแผนชุมชนหรือไม่ โดยการประเมินผลจากโครงการ กิจกรรมที่นำแผนชุมชนไปปฏิบัติว่าสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายของการจัดทำแผนชุมชนหรือไม่ เพื่อสรุปเป็นบทเรียน / ความรู้ นำกลับมาใช้ปรับปรุงให้กับชุมชนอื่นได้เรียนรู้ต่อไป

2. การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำโดยสมัครใจของคนในชุมชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการศึกษาสภาพ / วิเคราะห์ สํารวจข้อมูลชุมชน ด้านการกำหนดแผนชุมชน ด้านการนำแผนชุมชนไปปฏิบัติ และด้านการประเมินแผนชุมชน โดยสมาชิกทุกภาคส่วนในชุมชน

3. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด พิษณุโลกที่ศึกษาจำนวน 31 แห่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546

4. ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการระดมทรัพยากรด้าน ต่างๆ ของชุมชน เพื่อนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนศูนย์การเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำด้านการปกครองท้องถิ่น ผู้นำด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำด้าน การเกษตร ผู้นำด้านการพัฒนาชุมชน ผู้นำด้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำด้าน ศาสนา โดยเป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของตำบล